8 ԵՂ ԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

42 COPUPUD CUPALL CUPACUATUR CUPULL CUPULL S

ኮ ቀበዳቦ **ԵՒ ኮ ሆ**ԵԾ ՀԱՑՍ

ՆԱԽԱԳԻՏԵԼԻՔ

💶 ամն իրիք իրիք պատճառաց ցարդ անտպադիր մնացեալ ուղևորութիւն։ այս՝ սկսեալ է յամի ջեառն 1843 և աւարտեալ յամին 1853։ ի տամամեայ չր)ագայութեանն իւրում՝ Հեղինակն սկիզբն ընթեացից արարեալ յարևմտեան ծագաց ֆոբուն Ասիոյ , 'ի Զմիւունիոյ , խաղացեալ է յարևելս ընդ ֆոբը և ընդ IPեծ Հայս մինչև ցԱտրպատական, ՝ի սահմանակցութիւն բաժնի Պարսից և Ոսմանեանց, ընդ եօԹնեւտասն աստիճանս աչխարգագրական երկայնութեան. իսկ ընդ լայնութեիւն չորից աչտիճանաց որ ընդ մէ∮ Ամդայ և Տփխեաց․ և բաւ գում անդամ դարձ ի դարձ կրկնութիւն ճանապարհին ընդ կողմանս կողմանս, յերկարելով գմղոնաչափոն՝ ընդ նմին Հարկաւ բազմապատիկ զանազաներ և զաեսարանմն և զգելպս ճանապարհորդութեանն՝ յաչխարհս և 'ի դաւառո այն. պիսիս , որը ոչ միայն Հայրենիը մեր դոլով՝ Հետաըննագոյնը և անձկայիը են մեզ, այլ և նորաձև և սակաւածանօթ բնական Հանդամանօք երկրին և բնակչացն այլազգեաց և մերադներց։ Բայց Հեղինակիս ուչ եղեալ գկրկնութիւն ճանապար. Հին և գժամանակի՝ ծախել առաւելապես ՚ի ճչդութեիւն նկարադրութեան չի նից և մանաւանդ Հնացեալ աւերակացն , և 'ի Հաւատարիմ ընդօրինակութեիւն արձանաց և յիչատակաց՝ որը ՝ի քարինս և որը ՝ի պրակս գրոց , ոչ Հաճոյ Թուև. ցաւ աւանդել գդէպս անցից ուղևորուԹեանն՝ ըստ օրինակի չատաչրջիկ և չատա. խօսիկ Եւրոպէացւոց ոմանց , որը յաճախ Թուին իմն յիչեցուցանել դչնորհուկան՝ գոր այցելուԹեամբ իւրեանց արարին պատկառելի մնացորդացն ՀնուԹեան։

որ շինուածոց, և յաւէտ եկեղեցեաց, ոչ միայն արձանքն գրաւորը, ոյլ և յաւրոր շինուածոց, և յաւէտ եկեղեցեաց, ոչ միայն արձանքն գրաւորը, ոյլ և յաւրոր արդան արձանը, գրաւածոց, ույլ և յաւրոր արդան արդան արդեր արդան արդեր արդեր

տակագիծը լոկ՝ այլ ճիչը չափով ընծային, և պատկերը չինից կամ տեղեաց ոչ մանց՝ի փղթին Ասիա, ուր յախղեցաւն գտանել ձեռն պատկերաՀան։

Մեծաւ խնավով և Հաւատարմութեամբ գաղափարեալ են և այլալեղու ուրարի ընտրութեանն սոցին, և բաղում անիմանալիք յայլան՝ սոջջը պարդեսցին ։

արձանագիրս և ՚ի թարդմանութեր և հարում և հարդապետաց ոմանց մերագներ , որքան և որ արձանագիրը ընդ այլոցնան և որ արձանագիրը և որ արձանագիրը և որ արձանագիրը և արձանագիրը և արձան նուցին, և ուրաարակեն և արձան նուցին և ուրարդարես է արձան և արձանացն ընդ այլոցնան չայրենի յի արագիրս և ՚ի թարդմանութեր է հետաքնիննը և սիրութը այսպիսեաց հայրենի յի արձանագիր և ՚ի թարդմանութեր է հետաքնինը և սիրութը այսպիսեաց հայրենի յի արձանագիր և ՚ի թարդմանութեր է հետաքնին և սիրութը արձանացն ընդ այլոցնան չայրենի յի արձանագիր և ՚ի թարդմանութեր է հետաքնին և սիրութը և մանագիտաց, առցեն ըաչիկ

Թեպետ և դրեա Թե ընդ Համօրէն երկայնութիւն Հայաստանեայցս եանց ուղևորս մեր, այլ ոչ եթե ընդ Համօրէն երկայնութիւն չրջեցաւ. յոր սակս ոչ միայն երկարադոյն ժամանակի պետք էին, այլ և այլոց ինչ իրաց որք դիւրեն գձանա, պարհն և յերկարեն զժամանակն։ Արդ աշխարհք կամ նահանադ, ըստ մասնե՝ Լիւդիա, Բիւթանիա, Գաղատիա, Պափղադոնիա, Պոնտոս, խաղախը, Աև Բ Հայք, դոյզն մասամբ Երրորդին և Եփրատացւոց, Դ Հայք, Բարձր Հայք, Տայք, դոյզն մասամբ Երրորդին և Եփրատացւոց, Դ Հայք, Բարձր Հայք, Տայք, հաննեալ է և զաշխարհացոյց կամ զշինադիծ դաւառաց, գոր օրինակ զվերաս, տիոյ, զկարնոյ, Բարձրուն վանայ, և այլն, որպես տեսցին յրնթացս դործոյս տախտակք տեղեացն՝ նշանակաւ աշնունց, առանց և դետոց։

Արդ զվաստակս գայս տասնամեայ քրաանց և ոչ սակաւ տառապանաց, որող զվեերին ընուլ բարերաստիցն քան զմեղ:

ቀበቶቦ ԱሀኑԱ

ՁՄԻՒՌՆԻԱ

տոն եւ նեսել ՀՄԻՒՈՆԻՈն է տուլե: — խորյն կամ ծոցն Չմիւռնիոյ 1 բերանա, ցեալ 'ի յոնիականն ծով՝ ընդդէմ՝ Հիւսիսոյ , յարևմտեան ծայր չրԹանցն ունի դԳարապուռուն Հրուանդան, կելէնէ նախնեաց, և ձգի ընդ Հարաւ ժինչև**՝**ի կողմանս Վառլայի, ուրանօր Հինն կյացոմենէ․ և ապա ընդ արևելս՝ մինչև՝ի թաղաթն մեծ ՛ի Չմիւռնիա․ յորմէ դառնալ ընդ արևմուտս, և անտի ՛ի Հիւսիս, մինչև ի Հրուանդանն փոկէալ, որ է յարևելեան եզր ծոցոյն Հանդէպ կելէ. նեայ ։ Բաց յայլոց մանր դետոց ընդունի ծովածոցն զդետն մեծ Հերմոս՝ ² Քետիզ չայ կոչեցեալ՝ ՚ի հիւսիսոյ կողմանել. և ծովեղերը այդը կողման Հարուստ մի տա. րածութեամբ յարևելս կոյս մինչև ցՄենեմեն իսկելեսի չեն նաւարկելիք սակս յաւացուտս խրել դնաւն յանցանելն առ Սանձագ գայեսի կամ ենի գայե ա. սացեալ ամրոցաւ, ընդ որ անձկագոյն է նաւարկելի վայլն .քան գայլ տեղեաց։ իսկ խորչն չրջապատեալ է ի լերանց , յորոց բարձրագոյկըն են իր և-գարտալ. լար յարևմտից կուսէ, և 'ի հիւսիսոյ Եամանլար? Անցեալ ընդ ենի դալէ, որ 'ի Հարաւ կուսէ երկայնեալ ձգի 'ի խորչն , և Հասեալ 'ի նաւաՀանգիստն , Հան. դ-իպակաց լինի ըաղաըն ամենայն ծայր ՝ի ծայր . որոյ դ-իրը բոլորանիստ ՝ի Հա. րաւոյ՝ երկայնեալ ձգին 'ի Հիւսիս սրածայր աւարտեալ մինչև 'ի Տառադաճ ուր կարանը Հիւպատոսացն են առ ծովեղերն․ և ՚ի ձախմէ ՚ի ծայր ,բաղաբին դինուռ. րանոցն մեծատարած և նորաչէն, և առ նովաւ դերեզմանոց Հրէից ՚ի բլրի, և րարձրաբերձ նոճիըն խիտ առ խիտ ՚ի դերեզմանոցին Տաճկաց ոչ չատ Հեռի՚ի միւսոյն . իսկ ՝ի միջոց վայրի են շուկայքն , իջևանը , պեզեսթենք . և ՝ի Թիկանց նոցին այլ և այլ Թադը իւրաբանչիւր ազգաց . յորոց Տաճկացն և Հրէիցն ՚ի ստո. րոտէ Պագոս լերինն սկսեալ , ձգին ՝ի վեր կոյս , տեսարան գեղեցիկ գործեալ Նոտուածով տանցն՝ որ 'ի բացուստ աստիճանաձև երևին մի գմիով ելևելիւջն․ և ՝ի գագախ լերինն ամրոցն խայուհֆե կոչեցեալ ։

սջուսուութեր «ռուսու»: — Զվիւունիա ՚ի նախնի դարուց անտի վեծաՀամբաւ ՚ի ծովեզերեայ քաղաքս փոքուն Ասիոյ վաճառականութեամբն և խուռնընթաց բազմութեամբ արևելեան և արևմտեան ազգաց, անչուք է չինուածովքն, ձ և ոչ վսեմ պարղութեամբ. և փողոցքն վեծաւ մասամբ անձուկը են և անկանոնը.

ամաւ յառաջ գրեալ է նկարագիր քաղաքիս, յետ որոյ Հրդե՜մն մեծ և Ժամանակ` ոչ սակաւ փոփո խուժիւն գործեցին և ՚ի նմա․ գնոյն է իմանալ և

^{1 ·} Σμυρναίων κολπος. Smyrnaeus sinus.

^{2 ·} Ցորմե և Երժահ ծոր վասն՝ Մելես վաակի ի նա Թափելը։

^{3 .} Սևակո ընտրակենտելի Դաստնտետրիմ, եսար

և անհարթ յատակզբ, նմին իրի և յանձրևային աւուրս կարի տղմաչադախ լի. նին․ և եթե յանձկագոյնս ՚ի փողոցաց դէմինդդէմ՝ Հանդիպեսցին կարաւանը ուղտուց՝ որ անԹիւ են անդ. ՛ի բազմուԹենէ, և բեռնակիր իչոց՝ որոց սապատը բեռանցն երկուստեր դրեթե յորմունս փողոցացն Հասանեն , Հարկ է Հանդիպա, կաց կարաւանին դառնալ յետս և կամ ընդ կողմնակի փողոցն անցանել, եԹԷ Հնար իցէ․և վա՛լ եԹէ՚ի խուսն անդ չփոԹիցն Հանդիպեսցին և բեռնակիրը փայտի և երկաԹոյ և այլոց ։ Մնչութ են ձևջ տանցն Հնոց , այլ նորոցն վայելուչթ զոր և քարակերտս յօրինեն, գրետ Թէ առ Հասարակ կրկնայարկս։ ֆայտաչէն պատչգամը տանց անձուկ փողոցացն այնքան մծտ են առ միմեանս՝ մինչև Հնար է դիւրութեամբ անցանել 'ի պատուՀանէ առ պատուՀան և ընդ երդս տանց սովորութժիւն է ունել գրեթե ամենեցուն բացօթեայ փայտաչէն ճեմելիս, յորս են և ամրաչէնը քարուկիր յատակզը և կողմամեր։ Մյլ տանցն քան դամենայն ինչ դեղեցիկ են բակըն սալայատակը, մանաւանդ մեծամեծացն՝ որ կճապատ են , և ուրեք սեաւ և սպիտակ մանր խճովը յատակեալը , ձևս դունովքն ձևացու, ցեալ զանազանս․ և մանր խիճըս այսորիկ դան ՝ի Քիոս (Սագրգ) կղզւոյ։ Ա փողրակօք անցուցեալ գ)ուրն՝ ադբիւրս յօրինեալ են․ Համբաւեալ է ջուրն ֆասուլեա սույու *ասացեալ ՝ի Թաղի*ն Ֆռ*ա*նկաց , *մի*նչև յառակս լինել Թէ որ

ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ՀԻՆՈՒԱԵՔ ՔԱՂԱՔԻՆ․ ԵԿԵՂԵՑԻՔ ԵՒ ԴՊՐՈՑՔ։— Ի Հասարակաց շինուածոց քաղաքին երևելիք են մեծ իչևանն Վեզիր իսան, պեզեստենք դմբելժա,
յարկք և բաղանիք, որ յաւերակաց Հնոյն Զմիւունիոյ ասին չինեալ․ իսկ չէնք
կրպակաց բովանդակ չուկայիցն փայտաչէնք են և անչուք։ Երևելի են և միժերանոցքն վաճառականաց և բազմանիւք, մեծաւ մասամբ նորաչէնք և ՛ի Թա,
դի անդ Ֆուանկաց։ Մի միայն դործարան է ծաղկէնկար տպեալ կտաւոյ, և է ՛ի
ձեռս Հայոց. են ՛ի նմա աչխատաւորը իրրև չորեք Հարիւր։ Եւ միւս ևս դործա,

րան Հասարակ անօթեոց ։

րկանուն - արիասին Դապերանը անժան Երժաւրիը կուսաբես անունիկ ամերնրեն երերան գուսին հայերանը անժան Երժաւրիը կուսաբես անունիկ ամերնրեն ինան է հայերու ժամվիանի և առաջիրը, Մոստուաջուջին իր ջրուս իր բան գեր հարաւիրության է և բախորանարարը է ժանոն հանաարարը բան հայանարարը գուսված արանը հարաւրա իանրան աւաչիրը հաշանիայի իսւսարեն անհանույին արևանը չի անա ժանունը չին հանաանարար եր ասաչիրը հաշանիայի իսւսարը չի անա գարարարը արևանը չինանա գարանը և արևանը հարան արևան արանանը և արանանը չի անա գարանը արևանը արևանան արևան արևան հարան արևան արևան արևան արևան հանա գարանը արևան արևան արևան արևան արևան արևանը արևանին արևանը արևանին արևանին արևան արևանը արևանը արևանան արևան արևան արևանը արևանին արևաները արևանանան արևանը արևանը արևանը արևանը արևանը արևանին արևանը արևանը արևանին արևանը արևանը արևանին արևանը արևանին արևանը արևանին արևաները և արևաները և արևաները և արևաները և արևաները և արևաները արևան արևան արևանին արևանան արևանին արևանին արևաները և արևաները արույն :

հարանը արտանանան արտաատարանան արտաատարան արջի հասանի անտարան ինարան արտանան անտաատարան աստաատարան աստաատարան աստաատարան աստաատարան աստաատարան աստաատարան արջաջին և աչ ոչերայ արտան ար

Ցեկեղեցիս Յունաց երևելիք են , Այի Տիմիդրի՝ նորաչէն և փառաւոր , և Ֆո. դինի, ուր և առա)նորդարանն է նոցա ։ Եկեղեցին Հայոց չինեալ յանուն սրբյն Ստեփանոսի նախավկային , անչութ է . որպէս և առաջնորդարանն . դերեզմա. նոցն զեկեղեցեաւն է, ուր կան և տապանը նահատակաց ոմանց նորոց, և երկու ևս գերեզմանը՝ յորոց վերայ երևին բարձրաքանդակ պատկերը մնացորդ բ Հին չի. նուածոց քաղաքին ՚ի ժամանակս Հեթանոսութեան ։ Ի և այլ եկեղեցի յանուն Ս․ Լոշսաշորչին ՚ի հիւանդանոցի Հայոց , փղբր այլ վայելուչ ։ Մեսրոպեան վար. ժարանն Հայոց որմակից եկեղեցւոյ Նախավկային , կրկնայարկ. վերին յարկն դատ 'ի վեծի սրաՀէն , 'ի դանադան սենեակս բաժանեալ է երկուստեք, վասն վարժա, պետաց այլ և այլ լեզուաց . և գրատուն ՝ի նմա փոքրիկ , յորում և Հաւաքմունը ու սումնական գործևաց. ՚ի Թիկանց դպրոցին պարտեղ փոքր. և առ դրամբն ալ. բիւր։ Դպրոցս Թէպէտ ըստ արտաընոյն պարզ և փոքր, ոյլ ներքին բարեկալ. դութեամբ դարդացեալ ՚ի ձեռն անասեր դաստիարակաց , որոց փոյթ մեծ է կանոնաւոր ընթժացիւթ դիւրին և սիրելի ընծայել Համբակաց գուսումն։ Առ այս մեծապէս սատար լինի Սիւնեաց ընկերութիւնն որ ի սակաւ ամաց Հետէ Հաս. տատեալ՝ դուն դործէ յառավարէմ զարգացման ազգին. միաբանեալ նախ սակաւուց ոմանց՝ յարեցին յինքեանս ՀետգՀետէ գայնոսիկ որը ազատամիտ խորհրդով գերծը էին ի կանխակալ սովորուխեանց հնոց, և զաղէաս տառապելոյ ազդին ոչ անկարեկիր աչօք տեսեալ , փառաւորուխեան նորա և պատկա. ուելի առաջի այլոց ազգաց լինելոյ՝ սրտի մնոզը ցանկային , յորդորեայք ՝ի դոյն արդարև յոգւոյ ազգասիրութեան։ Առ որ կարևորագոյն գիտելով զՀրաՀանգո վարժարանաց , 'ի դարդացումն նոցին տընին Հանապաղ . յանձն առեալ դավենայն վաստակ և դծախս , ոչ խտրելով ընդ ազգ և ընդ ազգ . յորոց եԹ է և պէտս ունի. ցին վամն ուսմանց դպրոցացն՝ ընտանենան ընդ նոսա․ և գոճ Եւրոպացւոց կա․ լեալ կանոն՝ առաջնորդեն . և Թէպէտ յաջողէ նոցա ըստ եռանդեանն , այլ և .բաջ զգուչանան զի մի անխորհրդաբար չմարժնոց և անչափիցն ձեռն մխեալ՝ մշտա. կայ տևողութեան գործոյն վտանգ ինչ Հասանիցէ։ Եւ գի դարդիւնս ազգասեր միաբանութեան նոցա ոչ ՚ի քաղաքին իւրեանց ևեթ , այլ և յայլս ՚ի քաղաքաց տարածեսցեն, Հաստատեցին և յայլոց տեղեաց ընդունել մանկունս ՚ի վարժա. րանն․և եթե ուրեք պէտը լինիցին վարժապետաց, առաջել յիւրեանց ան ախ դաստիարակս կիրթես։ Ավենայն ուսմանց և լեզուադիտութեանց նախադաս է՝ի դպրոցին Հայերէնն․ իսկ ուսումն օտար լեզուաց՝ է դաղղիարէն, իտալերէն, յունարէն աչխարՀաբառ, անդղիարէն և տաճկերէն։ է և այլ դպրոց Հայոց վամն աղջկանց, յորում՝ ուսանին Հանդերձ այլովը՝ Հայերէն, դաղղիարէն և անդղիարէն, և ասդէնկար ձեռադործս։

ի մղկիքոս Տաճկաց անուանի է Հիսար-մամիսի, բազմադմբէք , որ ՚ի Հնումն ախոռանիստ եկեղեցի էր Լատինացւոց. և զայդ անուն էառ ՚ի Հանդիպակաց դղեկեն առ ծովեղերին, որ և կոչէր դղեակ արբոյն Պետրոսի. որոյ բանալիչն ջանդակեալ են Հանդերձ այլ ևս զարդուջ ՚ի մարմարիոնի՝ երկուստեջ դրանն ՚ի բարձու. այլ արդ ՚ի ստորև նոցին կայ արձանագիր տաճկերեն. պարիսպչն անկործան կան տակաւին և ՚ի ներջս ընակունիւն է Հասարակ մարդկան։

վեց Հիւանդանոցը են , չորը Եւրոպացւոց , մին Յունաց և միւմն Հայոց և և տարարանը այլ և այլ ՚ի ձեռս երից ազդացդ , յորս տպադրին լրադիրը և մա, տեանը ։ Եւրոպացի ի՚եվանը զոր Լօբանտա կռչևն , Հաչուին ուժ . յորոց չատից անչուր են ընակարանըն և խերի ՚ի կարևոր սպասուց , այլ և խանկարին ընակուխիւն նոցին և և են սոբա առ Հասարակ ՚ի խաղին Ֆռանկաց ։ Իսկ հիւ պատոսարանը այլոց ազդաց են Գաղլիոյ , Անդղիոյ , Ռուսիոյ , Աւստրիոյ , Բրուսիոյ , Հոլանդիոյ , Պելճիոյ , Շուետաց , Ցանիմարքայի , Նէապօլսոյ , Սառտենեայ , Գոսկանսյի , Միացեայ նահանդաց , Ցունաց և Պարսից ։

աշտարգայուր. բարգ ծուլուրդծած. Կարավարութ գաւլագու ծաւլագու ծեւ լեջու — Թիւ բնակչաց Ձվիւռնիդ ըստ հասարակ հաշուի է 130 հաղար . յորս 55 հաղար են ցդնք, 45 հաղար Ցաճիկք, 13 հաղար Հրեայք, 12 հաղար Լատինածեսք հան դերձ ամենայն Եւրոպացւովը, և 5 հաղար Հայք. որոց ծագումն է ՛ր Հայաստան և ՛ր Պարսկահայոց, առ Դահմազաւ փախուցեայք այսը։ Օսմանեանք կարի հեղարարդք են, մանաւանդ ՛ր Թաղս այլոց ազդաց։ Իսկ առ Ցոյնս առաւել տեսանի խրոխտումն և արիւնռուշտ բարք առ ռամիկմն, յորոց և սպանութերանը խարատահեն յաճախ։ կառավարիչ քաղաքին է միւսելիին ընդ իչխան նութեւամբ փաչային Այսընոյ այլ ոչ կարի ընդարձակ զօրութեամբ ՝ր պատենայն պատահար հեռատութ են յամենայն դիւպատից և խուռն ժողովրդեան որ ՛ր նոցանէ կանակալ են յամենայն ազդե, Թող դրուն Եւրոպացիս նմին իրի ամենայն պաչտականերցն աներկիւղ համարձակեալ և յարդելեայան, և բուն հպատակացն ևս սովորեալ ՛ի նոսին, աղատութեւն իմն տարածեալ է յամենեսին, որոյ նման ոչ ուրեք տեսանի ՛ի Տաճկաստան։

Հասարակաց բարբառ է ՚ի Զվիւռնիա յունարէնն, սակայն և ազդ իւրաքան, չիւր դիտակ է իւրումն. և ՚ի պատճառս վաճառականաց եւրոպացւոց երկրորդ համարին դաղղիարէնն և իտալերէն, և յետ այնոցիկ տաճկերէն. իսկ անդղիարէն սակաւուց է ծանօթ, ի պատճառս բազմալեզու գրուցատրութեանց հարկաւ ըն, տանեցեալ ժողովրդեանն ընդ միմեանս, ծանօթացեալ հմտանան միանդամայն և արգաց. Նմին իրի և ՚ի մանկութենէ կրթեալը ՚և ուրաքան և ուրաքերը և ուրաքան և ուրաքերը և ուրաքան և

'ի համարձակունքիւն՝ աչալուրչը լինին և հանձարեղը։

or, посе от «папинанинанент» — Of Alpentifu 'h albemi pupthumi t,

յոյժ, մինչև մարնի որոց ՝ի ձմերային դաւառս կեցեալ են, առանց կրակարանի անցուցանել. և ձիւն իսկ հաղիւ երբէջ տեղայ փոջը մի, և այն ոչ յամենայն ամս, ներգետ և ՝ի դադանունս բարձրադոյն լերանց երևի զձմեռն ողջոյն. բայց ՝ի սակս յաճախ անձրևաց դիճին է օդն և անառողջ ։ Իսկ յամարան ՝ի յուլիս ամ, սոյ մինչև ցսեպտեմբեր լինի տօն անհնարին. և երբենն ևս յերկար երաչտունե, նէ պատառոտի դետինն. բաղումը՝ ի բնակչայն չհանդուրժեալ տօնոյն խոյս տան հողմոյն չնչելոյ զոր իմպաթ կոչեն ։ Մնհանդուրժելի է յայնժամ և խուռն բաղտունին մժեղացն. նմին իրի յամենայն տունս սովորունիւն է սրսկապանս արեկանել անկողնոց յանօսը կտաւոյ, դի դոնէ ՝ի դիչերի ղերծ լիցին ՝ի խայնժանենոցին ։

արտաքըց ըաղաքին ։

Որդասաւորունիւն Զվիւռնիոյ, որպես և չրջակայ սահմանացն, համրաւեալ է առ ավենեսին . մանաւաներ նուզն և չամիչն . բայց ունի առատապես և չուչմա և ձեն , այնպես դի ընդ բովանդակ շրջակայ արտորայս ըաղաքին մինչև ցդիւղուրես լի են ձինենկը , և նոքզը սահմանին ցանկը անդաստանաց իւրաքանչիւր, փոխանակ անպտուղ ծառոց, որովք վարին յիտալացւոց աչխարհին ։ Ամենայն աղարունենամբ . յորմե յաւ մենայն պարտելս տանց դտանի . գոր և ՝ի մեջ ձմերան դեղեցիկ է տեսանել ա. մենայն պարտելն ընդ բովանդակ տարածուներն պարտիղացն՝ որ

ի վայրի չորքոտանետց բազում են նապաստակք և դիւրագնի. նոյնպես և ՛ր հատ ամբարեալ առաքի յարևմուտս, և անտի աժենայն կողմանց, որպես և կաւրուց միրքունն, որպես և կաւրուց չետե համբաւետլ է. գի ՚ի պատճառա խորչին և անքոյժ և մեծի նաւա, կուտ հետ համի կողմանց, որպես և կաւրում և ընժեւեկ նաւաց բազում է անդ յաժենայն կողմանց, որպես և կաւրում և անքոյժ և աներայն ազգ վաճառաց փոքուն Ասիոյ մեծաւ մասամբ ծետաչի նարա, և անտի աժենայն ձեռադործը այսը աշ ծետաչի չուտ իրական կողմանս Ասիոյ և հետադործը այսը աշ

ՊԱՏՄՈՒՔԻՒՆ ՋՄԻՒՈՆԻՈՑ: — Զվիւռնիա շինևալ յլյմազոնաց կամ յլեւղեանց, և նորոգ կառուցեալ հրամանաւ մեծին լլղեքսանդրի, մայր քաղաքաց կոչեցաւ փոքուն լլսիոյ առ լլնտիդոնեաւ և լիւսիմպքեաւ, պատուեալ մեծապես և ի կայսերաց. և յերկրաչարժութենկ կործաննալ յամնն 178–180, հղյակապ ևս չիննցաւ ՛ի Մարկոսկ Աւրևղիոսկ, դեղեցկադոյն ՛ի քաղաքս Յոնիոյ համարեալ և առ հաւատացեալ կայսերգք՝ երկրորդ զկնի աթժոռանիստ քաղաքին, սակա պատկառելի հնութեանն. իսկ առ իմաստասկրն լևոնիւ յազատ քաղաքին, սակա եր ամենայն իմաստասիրաց, և վարժարանք և դրատունք և արհեստը պեսպես չաժաչ՝ի նմա. և օրկնք քաղաքականութեանն նորին դարափոր ամենայն քաղաքաց հայիրեր և մարի և իրի ոչ վարկապարակ կոչեցաւ փափկութիւն և Պսակ Յոնիոյ և Ջարդ լրիոյ։ ի մետասաննրորդ դարկ մինչև ցերևքաասանն յայլ և այլ պատերազմաց Լաիոյ։ ի մետամեն լինդերուն լլսիոյ՝ աւերեցաւ և Ջմիւռնիա . դոր թերկետ նորու գետց Յովհաննես լլնդեղու կոմննենու, այլ անկաւ ՛ի նախկին վայելչութեննին և

սահմաներ մեծաւ մասամբ Պադոս լերամբն՝ յորոյ դադաԹան է արդ դդեակն ։ ի մուտս չորեքաասարբևոնմ մետևը Մ`Ոահը սոր արմառնաչ ոսշեմար Օողարան առաջնոյ՝ աիրեաց ֆաղաքին , և յետ նորա որդի նորին Էօմէր ։ Սա մինչդեռ ՝ի պատերազմունս դեդերէր , Հռողացւոց ժամ՝ պարապոյ դտեալ դիմեցին նաւա, տորմաւ ՚ի վերայ քաղաքին , զբազումս ՚ի Նաւայն այրեալ ՚ի ՆաւաՀանդստին , ախիեցին մօտ առ նմա գղեկին Ս․ Պետրոսի՝ զոր յիչեցաքն ՝ի վեր անգր․ այլ միւս տարէին՝ի մայր եկեղեցւոջն (որ արդ Հիսար ճամի), Իօմէր՝ի վերայ յարձակեալ սպան գբագումն , և զեպիսկոպոսն եպիսկոպոսական գգեստուբն և զայլս՝ փախըս տական արկ ՝ի դղեակն , առ որով անկաւ և ինչըն ։ Յետ ոչ բազմաց լուեալ Լէնկ. թիմուրի եթե լատինը և Տաճիկը յար'ի կռուի կան , յարձակեցաւ 'ի վերայ <u>բ</u>ա_ ղաբին յաժին 1402 ընդ ծով և ընդ ցամաբ, գոր վայրապար դամս եօԹն պաչա, րեալ էին սուլդան Մուրատ և Պայէզիտ որդի նորա․ Հրամայեաց գօրաց իւրոց մի մի քար արկանել ՝ի նաւա**Հանգիստն որ արդ կոչի Ա**յի փայա վերանեմի. և յետ չորեքաասան աւուր տիրեալ քաղաքին ՝ի Հուր և ՝ի սուր մաչեաց ։ Զինայէթ քա. ղաքապետ կարգեալ Զմիւռնիոյ ՝ի ԼէնկԹիմուրայ, մինչ խորհէր տիրել և այլոց քաղաքաց, սուլդան ՄԷՀԷմմԷտ Ա յարեաւ ՚ի վերայ նորա յամի 1419 և Հալա_֊ ծեաց, կործանեալ և դամրութիւն քաղաբին․ բայց յետոյ կոչեալ գջինայէթ՝ ետնմա վերստին զառաչին պատիւն ։ Ապա սուլդան Մուրատ նուաձեաց դքաղպքն յամին 1424 . և յանուն նորա Չմիւռնացիք դրամ Հատին , որպէս Եգիպտոս և Ագրիանուպօլիս , որոց միայն չնորհեալ էր այն պատիւ ։ Առ Բ Սույդան ԱՀմէտիւ Վենետկեցիք ահեղ նաւատորմաւ ելին ի վերայ Չմիւռնիոյ . այլ միջնորդելով Հիւ, պատոսացն Գաղդիոյ , լլնգդիոյ և Հոլանդիոյ դարձան յետս ։ լլնտի և այսր Ձմիւռ. նիա ոչ ինչ կրեաց յարտաբին Թչնամեաց․ այլ մաՀ տարաժամ և երկրաչարժ և ՏրդեՀ բաղում անդամ յաւեր ապականութեան դարձուցին գնա։

17 ՅՈՒՆՈՒԱՐԻ

 դաչեն փարաւոնս, և բարձր յաղթա, նակաւն դերազանցեց քան զաչիսար, հական Սեսոսարիս։ Մեծին Օդոստոսի տիեղերակալութեան հասակին հասած էր, 18 կամ 20 տարուան. կազմուածքն և կերպարանքն կատարեալ, բնու, թիւնն զուարթ, կամքն առատ, ազա, տութիւնն անարդել, հնարքն պատ, արև, հի բաղդն՝ յաջողակ և նախանձելի։ Եւ թե այետ երկրաւոր բարեաց մեծագոյ, հի բարդն՝ յաջողակ և նախանձելի։ Եւ թե այետ երկրաւոր բարեաց մեծագոյ, հի բար կորուսեր էր, սակայն սրտապինդ հանդուցեր էր, սակայն սրտապինդ մտածութետամբ հանդերձեալ յուսոյն՝